

идатъ отъ Горица и отъ други по-сѣверни мѣста. Още по-силентъ се напръдѣхъ на арнаутитѣ въ Пóле. Българитѣ сж изчезнали прѣзъ XIX. вѣкъ отъ сѣвернитѣ села, а днесъ бѣгатъ отъ всички други поради страшнитѣ опустошения, на които сж изложени. Село *Граждани* е било до скоро българско. Арнаути дошли малко прѣди 1850 год. и сега тѣ сж болшинство. Има още 8 български кѣщи, които скоро ще бѣгатъ. Въ Жупа, ако и да има сега само едно село арнаутско, българското население постоянно напуща тоя край, защото е притѣснено отъ турцитѣ и торбешитѣ. Отъ *Горно* и *Долно Елевци* 25 кѣщи сж прѣселени въ Скопие, други въ Битоля и въ скоро врѣме българското население ще изчезне. Българи е имало до прѣди 30—35 год. и въ арнаутското село *Балани* и въ турското *Коджоджикъ*, но сж всички избѣгали. Тоя край е опустошенъ жестоко отъ арнаутскитѣ пълчища на Али Паша, които съсипали Божии Градъ въ долината на р. Дримъ къмъ края на XVIII. в.¹⁾ Наблизо до Елевци е имало голѣмо българско село *Бѣжаново*, унищожено въ началото на XIX. в. Само въ Мала Рѣка арнаутитѣ още не сж проникнали и то благодарение на торбешитѣ отъ една страна и на обстоятелството, че тамошнитѣ български села сж голѣми отъ друга страна. Но изселуванье на българи има и отъ тамъ.

Повече къмъ сѣверо-изтокъ, въ горния край на мѣстността Рѣка, извѣстенъ подъ името *Голѣма Рѣка*, населението е само арнаутско. Тукъ има 23 арнаутски села, отъ които само едно, *Духъ*, пада административно къмъ Тетовската Каза. Повече отъ половина населението тукъ е православно християнско. Арнаутитѣ въ Голѣма Рѣка сж стари жители на мѣстото. Между тѣхъ е имало българи, които сж поарнаутенн. Рѣканитѣ запазили по-дълго врѣме вѣрата си, като били много скрити въ тоя край. Потурчаньето имъ е усилено прѣзъ края на XVIII. в. и се е продължавало по-късно отъ половината на XIX. в. Последно потурчанье на повече кѣщи е имало около 1855 год. въ с. *Штировица*, когато послѣднитѣ 30 хр. кѣщи сж приели мухамеданството. Както отъ сѣверъ така и отъ югъ групата на рѣканитѣ се допира до български села и населението е двоезично. Жителитѣ отъ *Бѣличница* и *Киченица* говорятъ добръ български, но домашниятъ имъ езикъ е арнаутски. Също двоезично е населението на с. *Духъ*. Това село е прѣснато на широко по планинскитѣ височини, които дѣлятъ коритото на р. Радика отъ коритото на р. Вардаръ. И безъ съмнѣние голѣма

¹⁾ Ali Pascha von Janina, Berlin, 1821, стр. 33.